

על המעפילים ועל התפקיד

מאת: קיפי (אריה קפלן)

מלווה 'ברל כצנלסון' ומפקד 'חביבה רייק' ו'הנרייטה סולד'
(מתוך עדותו לוועדה היוזמת לספר ההעפלה מאיטליה, 1956)

ברור שהם נראו בעיני כאחים במובן הקצת פחות סנטימנטלי, אחים לעם אחד, ובאתי לענין ההעפלה בעיקר כדי לעזור להם. התרשמתי מאד מהאסון שקרה להם ומההרס המוחלט של כל העבר שלהם, של כל מה שהיה להם, של כל מה שהגיעו אליו ומצבם הנוכחי שהיה אומלל ביותר. גם עד היום לא עוזבת אותי ההכרה מכלי ראשון של אסון כזה של גירוש ופליטות כיהודי או לא כיהודי, אבל העובדה שאדם מנושל ממקומו וסביבתו, תוך הרס פיזי ורוחני של כל מה שהיה קודם. אני אז לא חשבתי שהם יתגברו על זה באותה המהירות, ולדעתי גם באותה ההצלחה, כפי שאני רואה כיום את הדברים לאחר פגישה בעבודה משותפת עם האנשים שבאו בצורה כזו.

בשערי מחנה המעצר בקפריסין

אני חושב שחלק גדול מהם נרפא לגמרי או כמעט לגמרי מהמכות של העבר, אם כי אני גם נפגש עם אנשים שלא יכולים בשום אופן לשכוח את מה שקרה להם, אפילו לפני חמש-עשרה שנה, אבל אלה הם אנשים שהם יותר רגישים ויותר תרבותיים והם לא שכחו

ולא יכולים להתגבר על העבר. אבל עד היום ההכרה והראיה של מצב כזה של פליטות ומצד שני שידוע כי מצב כזה הוא לא בשום אופן מן הנמנעות לגבי הישוב כאן במדינה, ואני רואה בהחלט את הסכנה שאנו עלולים לעמוד בה ואני בהחלט רואה שעלולה להיות אפשרות שאנו נהיה הפליטים אם לא נעמוד בסכנות שלנו, אם לא נעמוד בפני אויבינו, אז הייתי אומר שהעובדה שניתנה לי הזדמנות לראות את התוצאות של כשלון ושל פליטות, בעיני היא נותנת אור הרבה יותר חמור ורציני במצב שלנו היום, כי אני כל הזמן מכיר בעובדה שמלחמת עולם או מלחמה גושית כאן יכולה להביא אותנו להיות במצב וגם באותן התוצאות אחרי כן.

נוסף לזה כמובן שראיתי בין האנשים האלה אנשים ממינים שונים. היו ביניהם אנשים שגם אז היו אנשי ציבור עם אחריות ציבורית, עם חושים ציבוריים, עם דאגה לציבור מתוך אי-דאגה לעצמם, מתוך שכחה עצמית, וכמובן שהיו גם אנשים אחרים.

אני יכול לומר שאני שמח בהזדמנות שניתנה לי כאיש, לקחת חלק בפעולות ההצלה, למרות כל הנקודות הצדדיות ולפעמים המקצועיות - כי במידה מסוימת היינו אנשים בלי מקצוע מסוים - לא נעלם מאיתנו אלא להיפך: ידענו כל הזמן שאנו עושים את זה בשביל הקבוצה של האנשים, וזה לא עבודה, כי אם יעוד מסוים ותפקיד, ובזמנו לא ראינו בתפקיד הזה כל תגמול וזה היה תפקיד לשם תפקיד.

אנו גם, לדעתי, ראינו בזה את יעוד חיינו, כי בזמן שהתחילו בהעפלה היא נעשתה על רקע של העפלה למשך שנים רבות. לאיש לא היתה מחשבה שהנצחון שלנו מבחינה זו יבוא תוך תקופה כל כך קצרה. וכשהגענו למצב שבו פתאום לא היה צורך בהעפלה והדרך היתה פתוחה ליהודים לעלות ארצה, אז אני זוכר שנוצר אצלנו מין חלל ריק מסוים, כי פתאום לא ראינו לעצמנו יעוד בחיים. אינני רוצה לומר שזה נמשך זמן רב, כי המדינה תיכף נתנה כיוון ותוכן חדש לחיים שלנו, אבל אין לי כל ספק שחודש או חודשיים ראשונים היו בבחינת חיים בחלל ריק, מבלי שתהיה לנו דרך ביטוי לרצון שלנו לשרת את הענין.

אני אף רגע לא מצטער על זה שעלייה ב' נפסקה בנסיבות הנוכחיות, אבל בהחלט היה פה רקע אנושי וציוני ותוכן לחיים שלנו, ואינני יודע אם אנו כיום חיים אותו בדחיסות כזו כמו שחיינו אז את תפקידנו ומשימותינו.